

זכרון לצדיקים

אסתר תיקנה מעשה שאול

כי אם החרש תחרישי בעת הזאת וגו' ואת ובית אביך תאבדו. (אסתר). ואומרו ואת ובית אביך תאבדו פי' דשאול שלא מזה זכר עמלק וגרם כל הרעה לשעתה ולעתיד, ואת מזרעו ובא לידך לתקן קצת, ואם החרש תחרישי מנעך מכבוד ובמקום לתקן אשר עיות שאול המלך את ובית אביך תאבדו. (נחל אשכול)

ויבא עמלק

כי הנה עמלק בא על נסותם לאמר היש ה' בקרבנו אם אין ויבא עמלק, ועתה בעוה"ר בשעת התפילה והברכות אין איש שם על לב שמדבר לפני ה' וכביכול עין רואה ואוזן שומעת וזו בושה גדולה לאדם שה' אינו אומר היש ה' בקרבנו אבל עניניו מורים שאינו עומד לפני ה', ובפרט אם מדבר בבית הכנסת ששם השראת שכינה ביותר. (רוח חיים דרוש י' לשבת זכור דף קסד)

עמל התורה במקום תעניות וסיגופים

מי שחשקה נפשו בתורה כל כך עד שיום ולילה לא יחשוב כי אם בתורה וישליך אחרי גוו עניני העולם השפל הגשמי והעכור הגופני הזה ובתורתו יהגה ובאהבתה ישגה, ישיג מעלה נפלאה שלא יצטרך כלל לתעניות וסיגופים. (עבודת הקודש צפורן שמיר סי' ד' אות נ')

הפיקח אוכל ומתענה בבת אחת

אם מאכל אחד ערב לו ומסלק ידו מלאכול לסגף עצמו על חטאותיו הוא חשוב לפניו יתברך ועביד ומהני להיות לו כפרה, ואם יתמיד בזה הוא פקח שאוכל ומתענה בבת אחת, כי מעט סיגוף זה שמסלק ידו מאכילת הערב לחכו נרצה לו כעין תענית. (עבודת הקודש צפורן שמיר סי' ה' אות ס"ה)

האמת יסוד בנין

חייב לחבירו מנה ואין לו, טוב שפיססנו שימתין לו ולא ידחנו בלך ושוב וכיוצא, כי האמת יסוד בנין, וכזבי בת נשיא מדין. (עבודת הקודש צפורן שמיר סי' י"א אות קס"ז)

מקצת שבחו בפניו

אמרו רז"ל אומר מקצת שבחו בפניו וכולו שלא בפניו, ואוי על הנהגים לומר שבח שאין בו בפניו וגנותו שלא בפניו. (עבודת הקודש צפורן שמיר סי' י"א אות קצ"ב)

אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פוקד על פי משה

כתב רבינו החיד"א זצוקללה"ה בספרו "פני דוד" בפרשתן:

רבינו אפרים בפירושו כ"י כתב על פי גימט' קץ. ואפשר לומר במ"ש בזהר חדש דהגאולה העתידה ב"ב היא בזכות משה רבינו ע"ה והוא תבע יקרא דאורייתא ובזכותו נגאל ע"ש"ב וזה פשט הכתוב זכרו תורת משה עבדי וכו' הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא וכו' דביאת אליהו הנביא זכור לטוב לבשר הגאולה תלוי בעסק התורה. והיינו דכתיב גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם. ופירושו רז"ל שנגאלים בזכות המשניות ולשון יתנו מלשון לימוד ולשון תנן התם וכבר נודע כי משנה הוא משה נ' כמ"ש האר"י זצ"ל. וגם מתני' תין גימט' תת"קס נגד מ' יום ומ' לילה שעמד משה במרום לקבל התורה וכתב רבינו אפרים בפירושו כ"י סוף תשא וז"ל מ' יום ומ' לילה תת"קס שעות גימט' תלי תלים כי מסר לו הקב"ה באותם מ' יום על כל קוץ וקוץ שבתורה תלי

רבינו החיד"א

הגה"ק ר' חיים יוסף דוד אזולאי ב"ר רפאל יצחק זרחיה זצוקללה"ה - ביום י"א אדר ימלאו רי"ח שנה להסתלקותו

□

מתוך ספרי רבי חיים פאלאגי בגדולת הגה"ק החיד"א

כתב הגה"ק רבי חיים פאלאגי זצוקללה"ה בהקדמת ספרו "כף החיים": ומי לנו גדול מיוסף, הרב הגדול חיד"א זכותו יגן עלינו אמן.

ובספרו "מועד לכל חי" (סימן י' אות צ"ד):

ותמיד אנחנו הולכים אחר עקבותיו של מאור הגולה הוא הרב חיד"א, זכותו יגן עלינו אמן.

ובהקדמת ספרו "מועד לכל חי":

וזכור אזכרנו לטובה ולברכה אידכר לן זכותיה דיוסף צדיקא גדול אדוננו הגאון מרן זקני כמה"ר יוסף רפאל חזן ז"ל, אור היר"ח, אשר בהיותו קטן עומד ומשמש לפניו, כה אמר אלי כי בראותו גודל חכמת תורתו מהרב הגדול ומפורסם חיד"א ז"ל, אשר בספריו הקדושים כי רבים המה בגופי הלכות אמרות טהורות ודרושים נחמדים, איני מתקנא בו כי אם על ספריו הקטנים כמו "מורה באצבע" ו"לב דוד", וכדומה להם, שהוא מוסר ודינים שיד כל אדם שוה בו, אחד חכם ואחד תם קורין בו, והבעלי בתים ישארו בחיקו והיתה עמו וקרא בו בלכתו בדרך בים וביבשה, מה שלא בא מידי, והיה משבח בתהלותיו החיבורים הללו יותר ויותר מכל שאר החיבורים הנוראים, יען כי נמצאים בתוכם מוסר מלכים ודינים המדריכים לאדם ליראת ה' ולעבדו בלבב שלם, ועל הכל גודל שכר המזכה את הרבים, זכותו יגן עלינו אמן, זה תוכן דבריו, את כל דברי יוסף אשר דיבר אלי האיש אדוני הארץ, הגאון מרן זקני ז"ל זיע"א.

□

להלן גרגרים מתוך עשרות ספריו הקדושים

□

תורה ומוסר

ואני שמעתי מגדולי ישראל יושבי כסאות למשפט ועוסקים בהיות דאביי ורבא להבין ולהורות, שהיה להם עת קבוע ללמוד בספר הקדוש ראשית חכמה, אשריהם הצדיקים כי הגם שהיו עוסקים בתורה בכל חכם, יוסיפו להתקדש בלימוד הספר הקדוש ראשית חכמה המקדש האדם ודבריו חיים למארי נפש. (לב דוד פרק שביעי)

זכירת מעשה עמלק

וכבר אמרנו וענינו דבכלל זכירת עמלק הוא לזכור מעשה היצר הרע אשר עשה ועושה לכלל ופרט ישראל והאדם עצמו יזכור מה עשה לו שכמה פעמים העכירו בענינים קלים וחמורים... לזכור מעשה עמלק היצר הרע אשר פעל ועשה להדיח את ישראל ולהשמר ממנו, וכשזוכה להשמר מהיצר הרע ולשוב בתשובה תקרב גאולת ישראל וימחה זכר עמלק בב"א. (רוח חיים דרוש י' לפר' זכור דף קסט-קע)

והרי אמרו תרי קלי לא משתמעי (מגילה כא ע"ב). ועל זה אמר ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה.

זאת רעה שלישית הנהוגה בינינו בעונותינו, שעומד ס"ת פתוח ביום שבת, ואין רוצים לעלות ולראות את פני האדון ה'. ומזלזלים בכבוד התורה בעבור כבודם, ואומרים איני רוצה לעלות אלא שלישי או שביעי, ואם אני עולה מי יעלה אחרי. בענין שנשאר הספר פתוח ביום השבת בתיבה ולא קם ולא זע איש מהם, ועל זה נאמר (שמואל) ובוזי יקלו. ואולי חשבו שהיא מצוה הכתובה בספר עזרא ולא בספר המצות, דכתיב וכפתחו עמדו כל העם, ולכן עומדים במקומן ואין רוצין לילך לקרות בתורה. ושגגה היא בידם, שאין פירושו אלא שתקו ולא ענו עוז. ועל זה נאמר ולא הלכו בה, שאין רוצים לנענע עצמם ממקומם לילך לקרות בעבור כבוד התורה.

ועל זה נאמר משכן משכן. שנתמשכן ב' פעמים, ונחסר ונפקד על פי התורה שאין עוסקים בה ואין מכבדין אותה, וזהו אשר פוקד על פי משה.

ולכן צריך לנו להתחזק בתורה ולכבדה ולעסוק בה, בענין שבוזה נקים סוכת דוד הנופלת. ולהסיר זה המשכון מתחת יד אויבינו שהיא רמוסה ושכוחה בעונותינו. כי בעבור התורה גדר אבניו נהרסה. ובעבור זכות התורה עתידה לחזור ליישובה בזה הגלות, דכתיב (מלאכי) זכרו תורת משה עבדי, ומה כתיב בתריה הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא, בזכות התורה. וזהו המשכן משכן, שנתמשכן ב' פעמים. ועתיד הש"י לפקוד נביהו ולהחזירו ליושנו ע"פ התורה, וזהו אשר פוקד על פי משה.

כל הזהב העשוי למלאכה בכל מלאכת הקודש

כתב הספורנו:

העיד על קצבת הזהב הכסף והנחשת שנכנסה במלאכת המשכן שהיה דבר מועט מאד בערך אל העושר שהיה בבית ראשון כמבואר בספר מלכים ויותר ממנו העושר שהיה בבנין הורדוס (בסוטה פ' היה נוטל). ועם כל זה יותר התמיד מראה כבוד ה' במשכן של משה ממה שהתמיד במקדש ראשון, ולא נראה כלל במקדש שני. ובוזה הורה שלא קצבת העושר וגודל הבנין יהיו סבה להשרות השכינה בישראל, אבל רוצה ה' את יריאיו ומעשיהם לשכנו בתוכם.

כאשר צוה ה'

כתב הבית הלוי:

מה דבפרשת פקודי על כל פרט ופרט ועל כל מעשה ומעשה שעשו במשכן כתוב מפורש "כאשר צוה ה' את משה", ותיבות הללו כתובים כמעט בכל פסוק ופסוק שבאותה פרשה, והלא דבר הוא.

רק הענין דמעשה המשכן הרי בא לכפר עליהם על מעשה העגל וכמו דאיתא במ"ר פרישת ויקהל, חטאו בנזמים דכתיב "פרקו נזמי הזהב", ובנזמים נתרצה להם "הביאו חז ונזם", וכיון דעיקר חטאם בעגל היה מה שרצו להתחכם מעצמם לעשות עפ"י ידיעתם וחכמתם מעשה אשר לא נצטוו עליו, ולזה במעשה המשכן שבא לכפר נאמר על כל אשר עשו "כאשר צוה ה'" כלומר הגם דבצלאל היה יודע לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ והיה יודע רמזים וסודות במלאכתו, עם כל זה במלאכתו היה כל כונתם רק "כאשר ציווה ה'", ונתכוונו רק לעשות ציווי ורצונו יתברך, לא משום שהשכל של עצמם מחייבם לעשות כן, וזהו שכיפר להם על חטא העגל.

משנכנס אדר מרבים בשמחה

חזק חזק ונתחזק

תלים של טעמים ואין אדם יכול לחדש דבר על התורה אם לא נמסר הכל למשה ולא ניתנו ליכתב כדי לגדל עטרה לכל צדיק וצדיק שבדור שמגלין לו מן השמים רזי תורה ונכתבים ונקראים על שמו וכלם רועה אחד אמרן. וכתב הרב רבינו אלעזר מגרמיזא זלה"ה שכל מי שמגלין לו רזי תורה מן השמים ואינו כותבו עתיד ליתן את הדין עכ"ל רבינו אפרים זלה"ה. א"כ למדנו שמ' יום ומ' לילה הם תת"קס שעות. ויצדק שם מתניתין למשנה עיקר תורה שבע"פ שקבלה משה רבינו במ' יום ומ' לילה שהם תת"קס שעות. ואפשר דא' מהטעמים של מ' יום ומ' לילה הוא שבהם תת"קס שעות להכניע לילי"ת במח"לת שהוא גימטריא תת"קס. וזה טעם שהמשניות מבטלים יצה"ר דיש בהם כח להכניע הנז'. וגם בזכות המשניות מתקרבת הגאולה שיוכנעו הנז' ואמר גם כי יתנו בגוים ר"ל אף אם יהיו בגוים בח"ל וישראל שבח"ל עע"ז בטהרה שהם תחת השרים והתורה והמצוה עולים דרך רשות השר והוא נהנה עם כל זה בזכות לימודם כשיהיה בתשובה וזהו עתה כמשו"ל אין עתה אלא תשובה. אקבצם והיינו בזכות משה רבינו ע"ה.

וזה רמז אלה פקודי המשכן משכן ר"ל חסרונות בית ראשון ובית שני והתקון העדות זאת התורה אשר פוקד על פי משה ובוזה נגאל והוא ק"ץ הרמוז בתיבות על פי על פי משה דבזכותו תהי' גאולה שלימה ונקומה ונעלה בית אל לראות בטוב ה' בארץ חיים.

ססס

על הפרשה

אלה פקודי המשכן

כתב האור החיים:

אלה פקודי וגו', אומרו אלה, לפסול כל מנינים שבעולם, כי כל מה שימנה אדם מקנינים המדומים, אין מניינו מנין, ושמו מורה עליו מה אתה מונה, אבל מנין זה עומד לעולם, והטעם להיות מנין המשכן המופלא אשר שכן שם אלקי עולם ה'.

אלה פקודי המשכן

כתב בספר צרור המור:

ואמר אלה פקודי המשכן משכן. להורות שהיו ב' משכנין, משכן של מעלה ומשכן של מטה. כאומרם מקדש ה' כוננו ידיך, ובמשכן של מטה נתחזק משכן של מעלה, שנאמר הוקם המשכן, סתם. ורז"ל אמרו המשכן משכן, שנתמשכן ב' פעמים (שמו"ר נא, ג), רמז לחרבן השני בתים. אשר פוקד ע"פ משה. שנפקד ונחסר ונהרס ע"פ התורה שלא נתעסקו בה ישראל, שנאמר (ירמיה) על מה אבדה הארץ ויאמר ה' על עזבם את תורת. וכן אמרו (ירושלמי ר"ה ג, ח) ותשלך אמת ארצה (דניאל), מיד מלכות הרשעה עשתה והצליחה.

דרשתי זה פעמים רבות קודם הגירוש, כי אע"פ שישאל עוסקים בתורה אין מכבדין אותה. ולכן בפסוק הזה רמז מה שאחז"ל ועוזבי ה' יכלו (ישעי'), זה המניה ס"ת ויוצא (ברכות ח.). וכן רגילין בשעה שמוציאין ס"ת מן ההיכל, מיד יוצאים רובם למלאכתם או לדבר לשון הרע. וזהו (ירמיה) על עזבם את תורת אשר נתתי לפניהם, והוא מונח בתיבה. ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה. היינו ולא שמעו בקולי, היינו ולא הלכו בה. אבל זאת רעה שנייה שעושים ישראל בשעת קריאת התורה, שהדין הוא שיש להם לשמוע לדברי החזן שהוא קורא בספר, ולכוין לדבריו. לראות הדברים שאומר אם קיימו אותם או בטלו אותם, לשוב בתשובה. ויש להם לכוין בדבריו, כיום מ"ת שהיה יושב בהר שהוא כמו תיבה, ואומר אנכי ה' לא יהיה לך. כמי שקורא בספר, וכל העם תחת ההר שומעים ומכוונים. והם אין עושים כן, אלא כולם מספרים אלו עם אלו בדברי מהתלות ותעותעים, ובדברי המלאכות חדשים גם ישנים. ואותן שאין עושין כן קורין בחומשין בקולי קולות,